CEPAG
CCB Bruxelles
Centrale Culturelle Bruxelloise

ACTUALITEITSFICHE - 11/20

NIEUWE INSTITUTIONELE ONDERHANDELINGEN: DE INZET VOOR DE BRUSSELSE WERKNEMERS

ERIC BUYSSENS

Het nieuwe federale meerderheidsakkoord zet de institutionele vraagstukken opnieuw op de politieke agenda. De nieuwe regering is belast met de voorbereiding "zonder taboes" van een nieuwe staatshervorming die zou ingaan vanaf de volgende legislatuur vanaf 2024. De inzet is de federale structuur van België beter, logischer en efficiënter te maken. Twee ministers zijn belast met deze institutionele werf: een Nederlandstalige en een Franstalige.

In het federale regeerakkoord is er expliciet sprake van de hervorming van de gezondheidszorg. Sommige partijen van de meerderheid opperden tijdens de onderhandelingen van dit akkoord eveneens de mogelijkheid om bepaalde elementen van het arbeidsrecht te federaliseren.

Hier volgen enkele elementen van de vakbondsanalyse over wat er op het spel staat voor de Brusselse arbeidswereld. Want al te vaak wordt de stem van de Brusselaars naar de zijlijn van de institutionele debatten verwezen.

In het hoofdstuk gewijd aan de institutionele hervormingen verbindt het meerderheidsakkoord de federale regering tot het volgende:

- het opstarten van een **breed democratisch debat** over homogene bevoegdheden en efficiëntie, waarbij ook de burger, het middenveld en de academische wereld betrokken worden, alsook een dialoog onder politieke vertegenwoordigers, onder leiding van twee ministers (een Nederlandstalige en een Franstalige) met als doel een nieuwe staatsstructuur vanaf 2024 met een meer homogene en efficiënte bevoegdheidsverdeling, met inachtneming van de principes van subsidiariteit en interpersoonlijke solidariteit;

- opnemen van juridische teksten over een **meer homogene bevoegdheidsverdeling op het vlak van gezondheidszorg**. De bedoeling is een zorgbeleid dat zo dicht mogelijk bij de patiënt staat (gefedereerde entiteiten) zonder dat aan de solidaire financiering wordt geraakt;

- gebruik maken van de mogelijkheid om haar **bevoegdheden op asymmetrische wijze uit te oefenen** naargelang de betrokken gewesten, gemeenschappen of subregio's, met respect voor de principes van gelijkheid en non-discriminatie, en haar beleid kunnen afstemmen op het beleid van de gemeenschappen en de gewesten wanneer het gaat om bepaalde gedeelde bevoegdheden, zoals op het vlak van werkgelegenheid en gezondheidszorg;

- veel belang hechten aan **samenwerking tussen beleidsniveaus**, een samenwerking die leidt tot oplossingen en de bevoegdheidsverdeling respecteert.

Op het eerste gezicht kunnen het middenveld en de sociale partners zich uitspreken in dit democratisch debat. De bijzondere situatie van het Brussels gewest in de asymmetrische uitoefening van de federale bevoegdheden moet hierbij naar voren worden geschoven.

Zonder de contouren van deze 7e staatshervorming te voorspellen, kunnen we enkele aandachtspunten aanstippen:

REKENING HOUDEN MET DE VERGISSINGEN UIT HET VERLEDEN….

De laatste staatshervorming heeft de solidariteit tussen de werknemers uit het noorden, het zuiden en het centrum van het land al ernstig ondermijnd, meer bepaald door de regionalisering van de kinderbijslag. Vandaag stellen we vast dat de invoering van vier verschillende systemen (in de drie gewesten plus de Duitstalige Gemeenschap) geen enkele sociale meerwaarde heeft opgeleverd. Integendeel, de regionalisering leidde tot extra beheerskosten en ongegronde ongelijkheden, wat de solidariteit tussen de werknemers in de drie gewesten ondermijnt.

Een nieuwe institutionele hervorming van andere aspecten van de solidariteit, zoals gezondheidszorg en arbeidsovereenkomsten, betekent de facto de ontmanteling van andere sociale rechten. Wat de liberale motor op federaal niveau niet volledig heeft bereikt, dreigt met deze hervorming werkelijkheid te worden: door subnationaliteiten in de bedrijven te creëren en de sociale rechten van de werknemers aan harde concurrentie bloot te stellen.

DEZELFDE SOCIALE RECHTEN VOOR IEDEREEN, WAAR JE OOK WOONT!

Het is belangrijk eraan te herinneren dat het gewest Brussel een enclave vormt in Vlaanderen en Wallonië. De grenzen ervan zijn alles behalve waterdicht. De intergewestelijke mobiliteit van de werknemers is groot. Dit gaat zowel om de pendelmobiliteit (in- en uitgaand) als de woonmobiliteit. De helft van de Brusselse werknemers woont niet in Brussel en pendelt elke dag naar Brussel om er te gaan werken. Er wordt vaak verhuisd van het ene naar het andere gewest. Bovendien kan iedereen zijn ziekenhuis en arts vrij kiezen. Heel wat Vlamingen en Walen laten zich dan ook in Brussel verzorgen, waar het zorgaanbod sterk ontwikkeld is.

Met de verdere regionalisering of communautarisering van de zorg riskeren Franstaligen en Nederlandstaligen, pendelaars en Brusselaars, niet meer dezelfde toegang tot de zorg te hebben, en zelfs niet meer dezelfde terugbetaling te ontvangen. En dan hebben we het nog niet over de administratieve doolhof door de verhuizing van het ene gewest naar het andere.

Gezien de politieke krachten aan beide zijden van de taalgrens is en blijft samenwerking tussen gewesten en gemeenschappen ongetwijfeld een vrome wens. Denk maar aan het mislukte project van de Metropolitane Gemeenschap en de samenwerkingsmechanismen waarin de laatste staatshervorming voorzag.

Bovendien betekende de overdracht van bevoegdheden van de federale overheid naar de gewesten en gemeenschappen bij eerdere hervormingen in de praktijk een definanciering van het betreffende beleid, zeker in Brussel. Dit alles ten koste van de bestaanszekerheid en de koopkracht van de Brusselaars.

NEEN AAN SOCIALE DUMPING

Door de vorige institutionele hervorming ontstonden er verschillen in koopkracht tussen de werknemers uit de verschillende gewesten, ook tussen werknemers die in hetzelfde bedrijf werken. Dit is het gevolg van verschillende gewestelijke belastingmaatregelen en bonussen, wat leidt tot verschillen in behandeling of zelfs sociale dumping. Dit is vanzelfsprekend onaanvaardbaar.

Regionalisering van bepaalde elementen van de arbeidsovereenkomst is gevaarlijk. Als er een onderscheid wordt gemaakt tussen nachtwerk of overwerk in Brussel, Vlaanderen of Wallonië, kunnen de gewesten van deze nieuwe mogelijkheid gebruik maken om bedrijven op hun grondgebied aan te trekken of te behouden. Deze nieuwe vorm van intergewestelijke concurrentie trekt de arbeidsomstandigheden onvermijdelijk naar beneden, in het nadeel van alle werknemers in het land.

EEN OPEN EN SOLIDAIRE STAD

Brussel is een stad met een open venster op de wereld. Dankzij de hoofdstedelijke functie is Brussel tot een metropool uitgegroeid die zich uitstrekt tot ver buiten de 19 gemeenten. Zijn economische uitstraling, die vandaag de dag gehinderd wordt door de pandemie, reikt tot over het hele land. Naast de inwoners van de twee andere gewesten die hier elke dag komen werken, verwelkomt Brussel vele internationale kaderleden werkzaam in de Europese instellingen en zakencentra, maar ook een groot aantal werknemers met en zonder papieren uit de hele wereld die instaan voor de basisfuncties van de stad: vervoer, horeca, bouw, gezondheidszorg, veiligheid, enz. Deze economische activiteit concentreert aanzienlijke rijkdom, waardoor Brussel één van de rijkste steden van Europa is in termen van BNP per inwoner.

Helaas zien de inwoners weinig van deze rijkdom. Brusselaars zijn gemiddeld de armste van het land. De toestroom van buitenlandse werknemers maskeert de stadsvlucht van de Brusselse middenklasse. De woningprijzen in de stad verdrijven veel werknemers uit Brussel omdat ze met hun arbeidsinkomen geen fatsoenlijke woning vinden. Werkende armen, werklozen en eenoudergezinnen hebben geen andere keuze dan in de arme wijken van de stad te wonen, in dure, krappe en vaak ongezonde woningen. Bovendien draagt de niet aflatende ‘uberisering’ van de stedelijke arbeidsmarkt bij tot de verdere verarming van de Brusselaars, zowel jong als oud.

De fiscale draagkracht van de Brusselaars verzwakt, waardoor de Brusselse financiering en dus ook van de dienstverlening aan de bevolking die almaar meer sociale behoeften heeft, in gevaar komt.

Een meer autonome toekomst voor het Gewest, zoals een nieuwe staatshervorming belooft, kan op economisch en sociaal vlak niet zonder een zeer sterke stedelijke solidariteit die alle drijvende krachten van het Gewest verenigt, maar ook die van het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest.

Dit veronderstelt op zijn minst de versterking van de verworvenheden van het Brussels sociaal model die in de loop van de afgelopen 30 jaar zijn ontwikkeld.

1. Een economische en sociale dialoog tussen de gewestregering en de sociale partners over hun gedeelde prioriteiten, die in interprofessionele akkoorden zijn vastgelegd en in sectorale akkoorden zijn omgezet;
2. Een paritair beheer van de instrumenten van stedelijke solidariteit, zoals Actiris, Bruxelles Formation, Iriscare, enz.
3. Solidariteitsmechanismen met de twee andere gewesten, met betrekking tot de organisatie en financiering van het gemeenschappelijk beleid inzake cultuur, onderwijs, academische ziekenhuizen, enz. via de Vlaamse en Franse Gemeenschap, en inzake stedelijk vervoer, economische infrastructuur, werkgelegenheid en opleiding, enz. via het project van de Metropolitane Gemeenschap (tot op heden in de koelkast).

• • •

De regionalisering is vandaag een feit voor het Brussels gewest. Brussel is uitgegroeid tot een volwaardig gewest dat steunt op overleg tussen de sociale partners. De gewestelijke dynamiek en het beleid moeten echter gericht zijn op sociale vooruitgang en niet leiden tot verdeling en verzwakking van de werknemers. De uitoefening van de gewestelijke bevoegdheden moet definitief deel uitmaken van een "samenwerkingsfederalisme" en niet van "concurrentiefederalisme", zoals dat sedert de vorige staatshervormingen het geval is.

De scherpere concurrentie tussen de gewesten is een gevaarlijk avontuur waarbij hoe dan ook alle werknemers het onderspit delven. Daarom moet de arbeidswereld eensgezind blijven in het institutionele vraagstuk. Zo voorkomen we de ontmanteling van ons federaal systeem van solidariteit en arbeidsrecht.